Valiokunnan lausunto YmVL 21/2022 vp– VNS 2/2022 vp

Ympäristövaliokunta

Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2023—2026

Valtiovarainvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2023—2026 (VNS 2/2022 vp): Asia on saapunut ympäristövaliokuntaan mahdollisen lausunnon antamista varten valtiovarainvaliokunnalle. Määräaika: 19.5.2022.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:
- erityisasiantuntija Atro Andersson, valtiovarainministeriö
- kansliapäällikkö Juhani Damski, ympäristöministeriö
- kehittämisjohtaja Juho Korpi, ympäristöministeriö
- teollisuusneuvos Sampsa Nissinen, työ- ja elinkeinoministeriö
- asiantuntija Samuli Puroila, Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitra
- asiantuntija Sampo Seppänen, Energiateollisuus ry
- ilmastopanelisti Paula Kivimaa, Suomen ilmastopaneeli

Viitetiedot

Valiokunta on hyödyntänyt asian käsittelyssä myös asiantuntijakuulemista ja asiantuntijalausuntoja, jotka se on saanut käsitellessään valtioneuvoston selvitystä E 30/2022 vp komission tiedonannosta REPowerEU: Kohtuuhintaisempaa, varmempaa ja kestävämpää energiaa koskevat yhteiset eurooppalaiset toimet.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Vihreän siirtymän edistäminen

Ympäristövaliokunta on käsitellyt julkisen talouden suunnitelmaa vihreän siirtymän edistämisen näkökulmasta. Valiokunta kiinnittää valtiovarainvaliokunnan huomiota seuraaviin näkökohtiin.

Valiokunnan lausunto YmVL 21/2022 vp

Valiokunta toteaa, että Covid 19 -pandemia ja Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa aiheuttavat ennennäkemätöntä epävarmuutta julkisen talouden kannalta samalla kun ilmastonmuutos ja luontokato raamittavat ylisukupolvisesti elämän edellytyksiä maapallolla edellyttäen mittavaa muutosta luonnonvarojen käyttöön ja nopeaa irtautumista fossiilisesta energiasta. Valiokunta korostaa, että tilanteen edellyttämät toimet ovat samansuuntaiset, mutta energiaomavaraisuuden ja huoltovarmuuden kasvattamisen kannalta niiden toteuttaminen on tehtävä suunniteltua nopeammin. Sekä geopoliittinen tilanne että pitemmän aikavälin tavoitteena olevien päästövähennysten toteuttaminen käytännössä edellyttävät nopeaa uusien teknologioiden käyttöönottoa, merkittäviä investointeja ja riittäviä TKI-panoksia sekä yrityksiltä että yhteiskunnalta. Toimet ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi ja siihen sopeutumiseksi vaikuttavat myös geopoliittisen jännitteisyyden ohella tulevien sukupolvien hyvinvointiin, ympäristön tilaan ja julkisen talouden pitkän aikavälin kestävyyteen. Valiokunta pitää julkisen talouden suunnitelmaa onnistuneena hiilineutraaliustavoitteen kannalta, kun tavoitteena on nopeuttaa merkittävästi irtautumista fossiilisesta energiasta. Julkisen talouden suunnitelmassa esitetään perusteltuja toimia uuden teknologian käyttöönottamiseksi ja lisäyksiä lupa- ja muihin hallinnollisiin menettelyihin ja digitalisaatioon vihreän siirtymän investointien vauhdittamiseksi.

Valtiontalouden kehysjärjestelmä perustuu vaalikauden ajaksi asetettavaan sitovaan kokonaiskehykseen, johon tehdään vuosittain tarvittavat hinta- ja kustannustasotarkistukset sekä rakennekorjaukset. Venäjän hyökättyä Ukrainaan hallitus on päättänyt kehyspoikkeuksesta, jonka mukaan kehyksen ulkopuolisina rahoitetaan maanpuolustuksen ohella myös vuosien 2022—2023 määräaikaisia huoltovarmuuden kannalta välttämättömiä toimia, erityisesti investointeja, jotka samanaikaisesti sekä lisäävät kotimaista energiantuotantoa että tukevat uuden fossiilista energiaa korvaavan teknologian hyödyntämistä. Myös näihin rinnastettavat äkillisen energiahintojen nousun takia tehtävät yksittäiset toimet katetaan kehyksen ulkopuolelta. Valiokunta toteaa, että menojen rahoittaminen kehyksen ulkopuolelta on hyvin poikkeuksellista. Tämä vaikeuttaa rahoituksen seurantaa ja vähentää järjestelmän uskottavuutta. Huoltovarmuutta ja vihreää siirtymää tukevien toimien osuudeksi arvioidaan 217,1 milj. euroa ja energianhintojen nousun vuoksi tehtävien toimien osuudeksi 8 milj. euroa. Ympäristöministeriön osalta kehyksen ulkopuolisten menojen osuuden arvioidaan olevan 35 milj. euroa vuonna 2023 ja myöhemmin noin 12 milj. euroa (määrärahatasosta 283 milj. euroa, myöhemmin 204 milj. euroa). Työ- ja elinkeinoministeriön osalta kehyksen ulkopuolisen rahoituksen osuus on merkittävästi suurempi, vuonna 2023 melkein miljardi euroa tasosta 2,7 miljardia euroa.

Suomen kestävän kasvun ohjelmassa on osoitettu noin miljardi euroa EU-rahoitusta vuosina 2022—2026 vihreän siirtymän toteuttamiseksi. Julkisen talouden suunnitelma sisältää elpymis- ja palautumissuunnitelman menot kokonaismäärärahojen mukaan. EU:n elpymisrahoitus mahdollistaa historiallisen suuren panostuksen vihreään siirtymään. Valiokunta korostaa tarvetta hyödyntää mahdollisuus siten, että aidosti kiihdytetään vihreän siirtymän toimia. Siirtymässä hiilineutraaliin hyvinvointiyhteiskuntaan on tärkeää varmistaa hyvät edellytykset kestävälle kasvulle ja kilpailukyvylle. Valiokunta pitää tärkeänä valtiovarainministeriön, ympäristöministeriön ja työ- ja elinkeinoministeriön yhteisen työryhmän tehtävää kokonaisnäkemyksen muodostamiseksi vihreän siirtymän rahoituksesta. Työryhmä laatii kesäkuun loppuun mennessä ehdotuksia rahoituksen keinoista siirtymän vauhdittamisessa taloudellisesti, ekologisesti ja sosiaalisesti kestävällä tavalla. Tältäkin osin tärkeää on varmistaa, ettei siirtymällä aiheuteta merkittävää vahinkoa esimerkiksi luonnon monimuotoisuudelle (ns. Do No Significant Harm-periaate, DNSH).

Valiokunnan lausunto YmVL 21/2022 vp

Julkisen talouden suunnitelman yhteydessä tehdyillä varautumisen ministeriryhmän päätöksillä osoitetaan vuosina 2022—2023 kansallista lisärahoitusta yhteensä noin 700 milj. euroa siirtymän vauhdittamiseksi. Varautumisen ministerityöryhmä linjasi energiaomavaraisuuden ja huoltovarmuuden vahvistamiseksi toimenpidekokonaisuudesta, jonka tavoitteena on nopeuttaa merkittävällä tavalla irtautumista fossiilisesta energiasta sekä tukea uuden teknologian käyttöönottoa. Lisäykset ovat laaja-alaisia kohdistuen liikenteeseen, energiaan, asumiseen sekä maatalouden pitkävaikutteisiin toimiin.

Sähköistäminen tarjoaa keinon merkittäviin päästövähennyksiin kaikilla sektoreilla, joten tätä kehitystä tulee johdonmukaisesti tukea tarvittavan infrastruktuurin varmistamiseksi ja pitkäjänteisen tutkimuksen turvaamiseksi. Rahoituksella varmistetaan esimerkiksi energiatuen riittävyys pienteollisuuden lämmöntuotannon sähköistämiseksi sekä suurten hankkeiden demonstraatiolaitostuet uuden fossiilisia korvaavan teknologian kehittämiseksi ja kaupallistamiseksi. Lisärahoitusta varataan vuosille 2022—2023 yhteensä 150 milj. euroa. Valiokunta korostaa, että sähköistämisen myötä kysyntäjouston merkitys kasvaa voimakkaasti, ja siksi myös kysyntäjoustoa edistävien ratkaisujen kuten akkujen ja energianhallinnan ohjausjärjestelmien sekä vetytalouden edistäminen on olennaista. Varautumisen ministerityöryhmän linjaamat lisäpanostukset muun muassa vetytalouden investointeihin (100 milj. euron valtuus) ja akkuarvoketjujen investointeihin (25 milj. euron valtuus) ovat siten keskeisiä. Rahoituksella varmistetaan vetytalouteen siirtymisessä tarvittavien investointien rahoitus ja vahvistetaan Suomen asemaa kestävän ja vastuullisen akkuarvoketjun investointien kohdemaana. Lisärahoitusta varataan vuosina 2022—2023 yhteensä 50 milj. euroa ja se kohdennetaan akkuarvoketjun investoinneille, pilotti- ja demonstraatiolaitoksille sekä ympäristönsuojeluun liittyville investointihankkeille. Valiokunta pitää rahoitusta olennaisena fossiilisista polttoaineista irtautumisen vauhdittamiseksi ja huoltovarmuuden parantamiseksi.

Valiokunta pitää tärkeänä myös julkisen liikennesähkön ja -kaasun lataus- ja tankkausinfrastruktuurin edistämiseen tarkoitettua tukiohjelmaa, jolla laajennetaan vaihtoehtoisten polttoaineiden jakeluverkostoa ja tehdään siten sähkö- ja kaasuajoneuvoista houkuttelevampia. Tukiohjelma on osa Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelmaa, ja kansallisia määrärahoja on lisätty siihen varautumiseen ministerityöryhmän päätöksellä.

Ympäristöministeriön pääluokan määrärahojen kokonaistaso on 318 milj. euroa vuonna 2023 ja 216 milj. euroa vuodessa vuosina 2024—2026. Valiokunta pitää hyvänä lähes 100 milj. euron vuosittaista määrärahatasoa luonnonsuojeluun, jota kohdennetaan pääasiassa METSO- ja Helmi-ohjelmien toteutukseen sekä EU:n biodiversiteettistrategian tavoitteisiin. Itämeren ja vesien suojelussa tärkeää on mahdollisuus jatkaa vesien- ja merenhoidon toimenpideohjelmien sekä ravinteiden kierrätysohjelman toimeenpanoa. EU-rahoitusta suunnataan peltojen kipsikäsittelyyn ja ravinnekierrätykseen yhteensä 6 milj. euroa vuonna 2023. Myös huoltovarmuuden kannalta tärkeitä tukia ovat ravinnekierrätykseen kohdennettava 30 milj. euroa vuonna 2023 sekä yhteensä 30 milj. euron rahoitus kosteikkoviljelyn tukemiseen (sekä investointituki että T&K-panostukset). Uusia kannustimia tarvitaan pitkäjänteiseen työhön, sillä turvepeltojen viljely aiheutti vuonna 2020 noin 8,4 milj. tonnin ilmastopäästöt, vaikka niiden osuus peltoalasta on vain 10 prosenttia. Vastaavasti ojitetun suometsän ennallistamiseen tai ennallistumaan jättämiseen tulee kannustaa myönteisistä ilmasto-, vesistö- ja luontovaikutuksista palkitsevalla tuella.

Valiokunta toteaa, että eduskunta käsittelee parhaillaan uutta ilmastolakia (HE 27/2022 vp-YmVM 2/2022 vp). Ilmastolaki on puitelaki, jonka ohjausvaikutus toteutuu lain mukaisiin suunnitelmiin otettavien toimien kautta. Vuoden 2035 hiilineutraaliuden saavuttamiseksi suunnitelma, päätökset tai toimeenpano tarvittavista ilmastotoimista puuttuu noin 11 Mt päästövähennysten osalta. Lisäksi tulee päättää lisätoimista, joilla hallituksen linjaus hiilinielujen vahvistamisesta 3 milj. tonnilla toteutuu. Valiokunta pitää tärkeänä, että ilmastolain toteuttamiseen suunnataan ympäristöministeriön hallinnonalalla 0,5 milj. euroa vuodessa kehyskaudella. Kuntien ilmastosuunnitelmavelvollisuutta koskeva hallituksen esitys annetaan eduskunnalle syksyllä 2022 ja tähän muutokseen on tärkeää varautua erillisellä määrärahalla (vuosittain 3 milj. euroa lisärahoitusta kehyskaudella).

Kotitalouksien näkökulmasta elämisen kustannukset ovat nousseet sekä ruoan että asuntojen lämmityksen ja liikkumisen osalta. Siksi valiokunta pitää hyvin tärkeinä myös kehyskaudelle osoitettavia vihreää siirtymää edistäviä lisäyksiä kuten 6 milj. euroa sähkö- ja kaasuautojen hankintatukiin sekä 32 milj. euroa asuinrakennusten öljy- ja kaasulämmityksestä luopumiseksi ja kaukolämpöön liittymiseksi myönnettäviin avustuksiin.

Varautumisen ministerityöryhmän päätöksen mukaan polttoaineen jakeluvelvoitetta alennetaan väliaikaisesti 7,5 prosenttiyksiköllä vuonna 2022 ja 7,5 prosenttiyksiköllä vuonna 2023. Valiokunta toteaa, että velvoitteen alentaminen lisää teoriassa raakaöljyn suhteellista kysyntää ja on siten ongelmallinen tukimuoto. Valiokunta korostaa tarvetta varmistaa, että toimi jää väliaikaiseksi. Vastaavasti on huolehdittava siitä, etteivät sodan johdosta tehdyt ymmärrettävät huoltovarmuuteen liittyvät päätökset johda turpeen palaamiseen Suomen energiatuotantopalettiin pysyvästi, mikä vaarantaisi hiilineutraaliustavoitteen saavuttamisen. Tuontienergian korvaamiseksi tulee sen sijaan jouduttaa polttoon perustumattomien lämmöntuotantotapojen käyttöönottoa.

Valiokunta korostaa, että hiilineutraaliustavoitteen saavuttaminen edellyttää myös lisäpanostuksia vähäpäästöisiin teknologioihin ja ratkaisuihin. Onkin kannatettavaa, että vuoden 2023 valtion tutkimus- ja kehityspanosten kokonaisuutta on korotettu 344 milj. eurolla edelliseen julkisen talouden suunnitelmaan verrattuna ja verotuloarvioissa on huomioitu tutkimus- ja kehittämistoiminnan lisävähennys, jonka verotuottoa alentavaksi vaikutukseksi on arvioitu vuositasolla 100 milj. euroa. Vihreän rakennemuutoksen edistämiseksi on vahvistettava korkeakoulujen ja yliopistojen rahoitusta ja tutkimusedellytyksiä.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että julkisen talouden suunnitelmassa ei ole huomioitu kiertotalouden strategista ohjelmaa tai kiertotalouden osaamiskeskusta. Kiertotalouden strategisessa ohjelmassa ehdotetaan, että Suomeen perustettaisiin Kiertotalouden osaamiskeskus. Valiokunta pitää kiertotalouden strategisen ohjelman toimeenpanoa ja osaamiskeskuksen perustamista hyvin tärkeänä osana vihreää siirtymää, kun myös geopoliittisista syistä kriittisten metallien ja mineraalien saatavuuteen ja hintaan kohdistuu lisääntyvästi paineita. Siksi kiertotaloustoimien edistäminen tulee liittää olennaiseksi osaksi vihreää siirtymää.

Hallinnollisten menettelyjen vauhdittaminen

Valiokunta pitää erinomaisena, että julkisen talouden suunnitelmaan sisältyy vihreän siirtymän investointien vauhdittamiseksi määrärahalisäyksiä lupa- ja muihin hallinnollisiin menettelyihin

ja digitalisaatioon. Fossiilisista polttoaineista irtautuminen sodan johdosta suunniteltua nopeammin edellyttää toteutuakseen lupamenettelyjen merkittävää vauhdittamista. Hallinnollisten menettelyiden kehittämisessä on olennaista pyrkiä hankelähtöiseen lähestymistapaan viranomaiskeskeisen sijaan. Pyrkimystä tämäntyyppiseen lähestymistapaan edustaa esimerkiksi ympäristönsuojelulain ennakkotapaamisten käyttöön ohjaava säännös, joka ei kuitenkaan vaikuta mitenkään itse lupamenettelyyn.

Hallitus on päättänyt vauhdittaa omavaraisuutta lisääviä vihreän siirtymän investointeja valmistelemalla niitä koskevien investointien määräaikaisen etusijan lupakäsittelyissä. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan ympäristöministeriössä valmistellaan ehdotus ympäristönsuojelu- ja vesiasioiden käsittelystä aluehallintovirastossa annetun lain muuttamiseksi siten, että tiettyjä vihreän siirtymän investointeja koskevien ympäristönsuojelulain ja vesilain mukaisten lupahakemusten käsittely saa etusijan aluehallintovirastojen lupa-asioiden käsittelyssä. Lupakäsittelyn priorisointi olisi mahdollista määräaikaisesti vuosina 2022—2025. Aluehallintovirasto antaisi etusijan DNSH-periaatteen mukaisille uusiutuvan energian, vähähiilisen vedyn valmistuksen, hiilidioksidin talteenoton ja hyödyntämisen sekä akkuklusterin hankkeille. Tavoitteeksi asetetaan, että etusijalla olevien investointien lupakäsittely kestäisi enintään 12 kuukautta. Valiokunta kiirehtii hallituksen esityksen valmistelua. Venäjän energiasta irtautuminen mahdollisimman pian on akuutissa tilanteessa välttämätöntä ja sen edellyttämät investoinnit on saatava toteutettua hyvin nopeasti. Poikkeuksellisessa tilanteessa tehtävät toimet on valittava huolellisesti, jotta vältetään perustuslain ja hallintolakien asettamien reunaehtojen loukkaaminen. Välttämättömien energiasiirtymään liittyvien hankkeiden priorisointi on tärkeää akuutissa tilanteessa, mutta ohituskaistojen luominen pysyvämmin on ongelmallista muiden hankkeiden tasapuolisen ja yhdenmukaisen käsittelyn kannalta. Valiokunta toteaa, että sekä viranomaistasolla että hallintotuomioistuimissa on jo nyt erittäin runsaasti lain nojalla kiireellisinä käsiteltäviä asiaryhmiä.

Valiokunta pitää välttämättömänä tavoitteen saavuttamisen kannalta, että samalla valmistellaan säännökset, joilla priorisoidaan samoihin hankkeisiin kohdistuvien valitusasioiden käsittely hallinto-oikeuksissa vuosina 2023—2027. Yksittäisen luvan käsittelyaika ei yleensä ole ongelma, vaan prosessin kokonaiskesto muutoksenhakukäsittelyineen, joka pidentää käsittelyä useilla vuosilla.

Keskeinen edellytys käsittelyaikojen lyhentämiseksi on voimavarojen riittävyys niin lupaviranomaisessa kuin valvontaviranomaisena toimivilla elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten ympäristövastuualueilla, jotka antavat lupaviranomaiselle tarvittavia lausuntoja. Lupaviranomainen ei voi hallita käsittelyaikaa, jos se ei saa laissa edellytettyjä lausuntoja ajoissa. ELY-keskusten ympäristövastuualueiden henkilöresursseja on vähennetty runsaalla neljänneksellä viimeisen 10 vuoden aikana.

Valiokunta pitää edellä esitettyyn viitaten erittäin hyvänä ja tavoitteiden kannalta välttämättömänä esitettyä määräaikaisten määrärahojen lisäystä, joka on vuosina 2023—2026 yhteensä 36,8 milj. euroa. Aluehallintovirastojen osalta lisäys mahdollistaa noin 40 henkilötyövuotta, ELY-keskusten osalta noin 60 henkilötyövuotta. Kunnille ja maakuntien liitoille kohdennetaan 3,25 milj. euron avustukset vihreän siirtymän investointien lupa- ja kaavoitusmenettelyjen ja tuulivoimarakentamisen vauhdittamiseksi sekä rahoitusta tuulivoimaa koskevien selvityksiin. Lisäksi valmis-

tellaan kaksi lakimuutosta, joilla viranomaisten välistä tiedonvaihtoa lisätään investointien käynnistämiseksi.

Tarkoituksena on myös tiivistää yhteydenpitoa ja tiedonvaihtoa viranomaisten kesken lainsäädäntöön tehtävillä muutoksilla. Lupa- ja valvontaviranomaisten riittämättömiä voimavaroja parannetaan ja lupakäsittelyn sähköistä asiointia kehitetään. Lisävoimavaroilla turvataan lupakäsittelyn korkeaa laatua sekä se, ettei etusijajärjestely vaikuta olennaisesti muiden hankkeiden käsittelyyn. Valiokunta katsoo, että resurssien keskittämisellä voitaisiin pitkällä tähtäimellä parantaa osaamista ja saada tehokkuushyötyjä.

Valiokunta korostaa, että panostukset lupamenettelyjen vauhdittamiseen maksavat itsensä takaisin nopeasti, sillä investointien käynnistymisellä on moninkertaisesti suurempi vaikutus verotulojen ja työllisyyden kasvuun kuin mitä tarvittavat panostukset maksavat. Panostusten tuloksellisuudessa on kuitenkin otettava huomioon se, että ympäristö- ja vesitalousasioiden käsittely on vaativaa asiantuntijatyötä, joten työhön perehdyttäminen vie aikaa, kun osaajista on pulaa. Jos voimavaralisäys jää ajallisesti hyvin rajoitetuksi, siitä ei saada tarvittavaa tehoa irti ja tulokset voivat jäädä vaatimattomiksi. Voimavaroihin tarvitaan siksi pysyvämpää lisäystä. Laadukas ympäristölupa suojaa myös toiminnanharjoittajaa ja vähentää valitustarvetta. Valiokunta korostaa, että laadukas luotettava, joutuisa ja laadukas lupaprosessi on yksi tekijä, joka lisää kansainvälisten sijoittajien kiinnostusta ja jolla mahdollistetaan teollisen, päästöjä aiheuttavan toiminnan sijoittuminen Suomeen kestävästi ympäristön hyvä tila turvaten.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSESITYS

Ympäristövaliokunta esittää,

että valtiovarainvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Valiokunnan lausunto YmVL 21/2022 vp

Helsingissä 12.5.2022

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Juha Sipilä kesk
varapuheenjohtaja Tiina Elo vihr
jäsen Petri Huru ps
jäsen Mai Kivelä vas
jäsen Hanna Kosonen kesk
jäsen Johan Kvarnström sd
jäsen Niina Malm sd
jäsen Kai Mykkänen kok
jäsen Mikko Ollikainen r
jäsen Mauri Peltokangas ps
jäsen Jenni Pitko vihr
jäsen Katja Taimela sd
jäsen Mari-Leena Talvitie kok
jäsen Ari Torniainen kesk
varajäsen Sari Multala kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marja Ekroos

Eriävä mielipide 1

Perustelut

Edistetään vihreää siirtymää

Kokoomuksen eduskuntaryhmä yhtyy asiantuntijoiden lausuntoihin, joiden mukaan Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan vaatii Suomelta nopeita toimia esimerkiksi energiariippuvuuden katkaisemiseksi. On erityisen keskeistä, että panostukset huoltovarmuuteen ja kotimaisen kestävän ja puhtaan energian tuotannon lisäämiseksi tapahtuvat ripeällä aikataululla. Samalla on kuitenkin mahdollista ja järkevää edistää vihreää siirtymää, hillitä biodiversiteettikatoa ja tukea julkisen talouden tasapainoa valitsemalla vaikuttavia ja oikeasuuntaisia keinoja.

Venäjän aloittama sota Ukrainassa on mahdollistanut Marinin hallitukselle sellaisten päätösten tekemisen, jotka eivät suoraan liity sotaan tai sen seurauksiin. Hallitus ei ole onnistunut pysymään kehyksen sisällä menoissa, jotka eivät johdu sodasta. Samalla hallitus ei huolehdi julkisen talouden kestävyysvajeen kehityksestä. Kokoomuksen eduskuntaryhmä pitää tärkeänä, että vihreä siirtymä etenee suunnitellussa aikataulussa ja riippuvuus fossiilisesta energiasta vähenee yhä nopeammin.

Valtion menoja on kuitenkin kyettävä priorisoimaan, eikä kehyksien ulkopuolelta tule rahoittaa näitä menoja. Hallitus on lisännyt pysyviä menoja 1,4 miljardia euroa ja yhteensä hallituksen tuloihin ja menoihin kohdistuvat päätökset heikentävät julkista taloutta lähes kolmella miljardilla eurolla vielä vuonna 2026.Tulevaisuuden haasteisiin vastaamiseksi tarvitaan pitkäjänteisempää talouspolitiikan suunnittelua sekä menotarpeiden priorisointia.

Vauhditetaan lupamenettelyjä

Hallitus on päättänyt vauhdittaa omavaraisuutta lisääviä vihreän siirtymän investointeja valmistelemalla niitä koskevien investointien määräaikaisen etusijan lupakäsittelyssä (2022-2025). Tavoitteeksi asetetaan, että näiden etusijalla olevien investointien lupakäsittely kestäisi enintään 12 kuukautta.

Venäläisestä fossiilienergiasta irtaantumisella on kiire. Sen korvaamiseksi tarvitaan nopealla aikataululla kotimaisen, puhtaan energian tuotannon lisäämistä. Lupaus etusijalla olevien investointien lupakäsittelystä 12 kuukaudessa on alku. Yhtä tärkeää on keventää lupainvestointien muutoksenhaun valitusmahdollisuuksia sen sijaan, että niitä lisätään, kuten tällä hallituskaudella on tehty muun muassa tuulivoimarakentamisen luvituksessa. Tarvitaan ripeitä toimia, jotta voimme taata huoltovarmuutemme ja tukea kestäviä investointeja.

Vihreä siirtymä rahoitetaan kehyksien sisältä

Valtiovarainministeri Annika Saarikko, ympäristö- ja ilmastoministeri Emma Kari ja elinkeinoministeri Mika Lintilä ovat asettaneet työryhmän, jonka tehtävänä on muodostaa kokonaisnäkemys vihreän siirtymän rahoituksesta. Työryhmä muodostaa kokonaiskuvan siirtymän kansanta-

loudellisesta merkityksestä ja investointitarpeista sekä toimintaympäristön vaikutuksesta. Kesäkuun loppuun mennessä laaditaan ehdotuksia rahoituksen keinoista siirtymän vauhdittamisessa taloudellisesti, ekologisesti ja sosiaalisesti kestävällä tavalla.

Kokoomuksen eduskuntaryhmä korostaa, että työryhmän saatua työnsä valmiiksi, tulee rahoituksen keinoja koskevien ehdotusten olla julkisen talouden kehyksissä. Velkaantuminen on jatkunut Marinin hallituskauden ajan erittäin huolestuttavalla tasolla. Menojen priorisoinnin tulee olla keskeinen keino, jotta kehyksiä ei rikota ja velkaantuminen saadaan taittumaan. Siihen saakka elämme tulevien sukupolvien kustannuksella.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitämme,

että valtiovarainvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 12.5.2022

Sari Multala kok
Mari-Leena Talvitie kok
Kai Mykkänen kok

Eriävä mielipide 2

Perustelut

Julkisen talouden suunnitelma on laadittu tuleville vuosille 2023—2026 tilanteessa, jossa maamme talouden näkymät ovat muuttuneet ennennäkemättömällä tavalla korona -viruspandemian sekä Ukraina-kriisin (Venäjän hyökkäyssota) luoman epävarmuuden vuoksi. Huolimatta tästä Suomen istuva hallitus jatkaa ylikireää ilmastopolitiikkaansa ennennäkemättömän vahvoilla toimilla, ilman kuin mitään ei olisi tapahtunut. Tästä esimerkkinä voidaan mainita se, jotta Suomen kestävän kasvun ohjelmassa on osoitettu lähes 1 miljardia euroa EU-rahoitusta vuosina 2022—2026 vihreän siirtymän toteuttamiseksi. Muutoinkin hallituksen kovat panostukset vihreään siirtymään jatkuvat siten, että tavoitteena säilyy se, että Suomi on hiilineutraali vuoteen 2035 mennessä. Tällainen kehityssuuntaus ei perussuomalaisille käy, sillä näemme, että ylikireä ilmastopolitiikka tulee kansalaisille erittäin kalliiksi etenkin asumisen, elämisen ja liikkumisen suhteen. Samalla nyt valittu hallituksen linja syö etenkin perusteollisuutemme kilpailukykyä entisestään. Toisin kuin itse valiokunta, mikä pitää julkisen talouden suunnitelmaa onnistuneena hiilineutraaliustavoitteen kannalta, niin me Perussuomalaiset näemme sen edelleen ylikireänä.

Niin ikään pidämme valiokuntaryhmänä hallituksen auttamistoimia alkutuottajille riittämättöminä maa- ja metsätaloussektoria silmällä pitäen. Osana tätä toimenpidekokonaisuutta hallitus laittoi rahaa toissijaisiin hankkeisiin, kuten panostamalla ravinteiden kierrättämiseen. Nämä ovat toimia, joilla ei akuuttia viljelijöiden — alkutuottajien kassakriisiä auteta. Toisaalta näemme myös valiokuntaryhmänä, että tilannetta ei yhtään helpota sekään, että ao. ympäristösektorille on asetettu työryhmä, jonka tehtävänä on muodostaa kokonaisnäkemys vihreän siirtymän rahoituksesta. Työryhmän tarkoituksena on kesäkuun loppuun mennessä laatia ehdotuksia rahoituksen keinoista siirtymän vauhdittamisessa taloudellisesti, ekologisesti ja sosiaalisesti kestävällä tavalla.

Kolmanneksi olemme huolissamme siitä suuntauksesta, että hallitus tulee jatkossa entistä enemmän kriittiseksi esimerkiksi turvepeltojen viljelyn suhteen. Pahoin pelkäämme, että ao. viljely joutuu jatkossa hallituksen silmätikuksi ilmastopäästöjen takia.

Samaten näemme valiokuntaryhmänä, että myös liikenteen kovat päästövähennystavoitteet ja niiden saavuttaminen (ml. autokannan nopea uusiutumisvaade) on ylioptimistinen ja liian raju aikataulullisesti. Varsinkin, kun ottaa huomioon, että sähköautojen hankkiminen vähäpäästöisempään suuntaan on vain harvojen ja hyväosaisten herkkua. Tulee myös muistaa, että latausinfrastruktuurin puute on vaihtoehtoisten käyttövoimien käyttöönoton osittainen pullonkaula maassamme. Muutoinkin Suomessa ovat välimatkat pitkiä, jolloin oman auton käyttäminen on välttämätöntä etenkin haja-asutusalueilla ja maaseutumaisissa kunnissa, eikä verotusta tulisi täten enää kiristää. Tiedossa kuitenkin on, että hallitus on verotusta uudistamassa vielä tämän hallituskauden aikana tehtävän kestävän kehityksen verouudistuksen avulla. Kestävän kehityksen verouudistus koostuu energiaverotuksen uudistuksesta, liikenteen verotuksen uudistuksesta, kiertotalouden edistämisestä verokeinoin sekä päästöperusteisen kulutusveron selvittämisestä. Tämä tietää edelleen kylmää kyytiä veronmaksajille.

Valiokunnan lausunto YmVL 21/2022 vp
Eriävä mielipide 2

Lopuksi toteamme kuitenkin, että lisäpanostukset TKI-hankkeisiin sekä akku- ja vetyteknologiaan ovat oikeansuuntaisia, kun pyritään kohti omavaraista energiantuotantoa.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitämme,

että valtiovarainvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 12.5.2022

Petri Huru ps
Mauri Peltokangas ps